

"อันตรรายแก่จิตใจ" ในทัศนะต่าง ๆ

ปัญหาในเรื่องที่ว่า อย่างไรจึงจะเป็นผลจากการกระทำที่ถือว่าเป็น "อันตรรายแก่จิตใจ" หรือไม่นั้น เป็นเรื่องซึ่งไม่สามารถที่จะวินิจฉัยได้โดยง่ายคาบ กล่าวคือว่า จำเป็นจะต้องอาศัยความรู้ทางจิตวิทยาเข้าช่วย ซึ่งต่างจาก "อันตรรายแก่กาย" อันเป็นสิ่งซึ่งมองเห็นได้ด้วยตาเปล่า หรือโดยการใช้เครื่องเอกซเรย์ หรือตรวจสอบได้ด้วยวิธีการทางการแพทย์อย่างอื่น ๆ ในบทนี้ ผู้เขียนได้ศึกษาถึงคำอธิบายทางตำรา รวมตลอดถึงการให้ความเห็นในทางการแพทย์ และทางกฎหมายในเรื่อง "อันตรรายแก่จิตใจ" ว่ามีความหมายและความเห็นตามทัศนะในวิชาชีพนั้น ๆ อย่างไร

2.1 "อันตรรายแก่จิตใจ" ในทางการแพทย์

คำอธิบายทางการแพทย์

จากการศึกษาคำอธิบายทางตำรา ในทางการแพทย์ ผู้เขียนพบว่า คำว่า "อันตรรายแก่จิตใจ" มิใช่ถ้อยคำที่ใช้ในทางการแพทย์ และมีได้มีการอธิบายความหมายไว้โดยตรง แต่ได้มีการอธิบายถึงความผิดปกติทางจิต หรือโรคทางจิตเวชไว้โดยจำแนกเป็นกลุ่มใหญ่ ๆ ซึ่งควรจะได้อธิบายไว้ในที่นี้ เพื่อเป็นพื้นฐานในการที่จะทราบความหมายของ "อันตรรายแก่จิตใจ" ในเชิงการแพทย์ต่อไป

ในทางการแพทย์ คำว่า โรคทางจิตเวชนั้น หมายถึงโรคต่าง ๆ ที่เกี่ยวกับจิตใจ และจิตใจนั้น ก็หมายถึงส่วนที่เกี่ยวข้องกับความคิด อารมณ์ ความรู้สึก บุคลิกภาพ ความจำ สติ ปัญญา การรับรู้ การรู้จักตนเอง และการตัดสินใจ¹ สำหรับการจำแนกโรคทางจิตเวช (classification of mental disorders) แบ่งได้เป็นกลุ่มใหญ่ ๆ ดังต่อไปนี้²

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

¹ สุวัฒนา อารีพรก, ความผิดปกติทางจิต, โรงพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, พ.ศ. 2524, หน้า 1.

² การจำแนกโรคแบบนี้ เป็นไปตาม DSM-III-R (Diagnostic and Statistical Manual of Mental Disorders Third Edition - Revised) ของสมาคมจิตแพทย์แห่งอเมริกา ซึ่งจัดทำเมื่อปี พ.ศ. 2530 .

รายละเอียดโปรดดู สมภพ เรืองตระกูล และคณะ, คู่มือจิตเวชศาสตร์ (กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์เรือนแก้ว 2533), หน้า 12-20.

(1) ปัญหาอ่อน (Mental retardation) หมายถึง สภาวะที่บุคคลมีระดับสติปัญญาที่ด้อยหรือต่ำกว่าปกติ ซึ่งมีสาเหตุเกิดขึ้นในระหว่างการเจริญเติบโตในวัยเด็ก ทำให้เขา มีความสามารถจำกัดในด้านการเรียนรู้ ไม่สามารถปรับตัวเข้ากับสังคมและมีการเจริญเติบโตไม่สมวัย

(2) กลุ่มอาการทางจิตเวชเนื่องจากโรคทางกาย (Organic mental syndromes) ซื่อื่น โรคจิตเนื่องจากสมองพิการ (Organic brain syndrome) ลักษณะสำคัญของโรคนี้คือ ผู้ที่เป็นโรคนี้นั้นมีอาการทางจิตเวชเนื่องจากโรคทางกาย โรคของสมองหรือพิษจากยา ซึ่งมีผลทำให้สมองทำหน้าที่ผิดปกติไปชั่วคราวหรือถาวร

(3) โรคจิต (Psychosis) เป็นความผิดปกติทางจิตที่มีความรุนแรงมาก ผู้ที่เป็นโรคจิตหรือมีความวิปลาสทางจิต จะสูญเสียหน้าที่การทำงานของจิตใจอย่างมาก ทำให้ไม่สามารถดำเนินชีวิตตามปกติได้

โรคลกลุ่ม Psychosis มีดังนี้

3.1 โรคจิตเภท (Schizophrenia) ลักษณะสำคัญของโรคนี้ คือบุคคลที่เป็นโรคนี้นั้น มีความผิดปกติของความคิด อารมณ์ การรับรู้ และพฤติกรรม โดยที่เขาไม่มีโรคทางกาย โรคของสมอง หรือพิษจากยาที่จะเป็นสาเหตุของอาการดังกล่าว

3.2 โรคอารมณ์แปรปรวน (Mood disorders) ซื่อื่น Affective disorders ลักษณะสำคัญของโรคนี้ คือผู้ที่เป็นโรคนี้นั้นมีความผิดปกติของอารมณ์เป็นอาการสำคัญ โดยอารมณ์ที่ผิดปกตินั้น อาจเป็นอารมณ์เศร้า หรืออารมณ์รื่นเริงสนุกสนานผิดปกติร่วมกับอาการอื่นของโรคซึมเศร้า (Major depression) หรือโรคแมนี (Mania) โดยที่ไม่มีโรคทางกาย โรคของสมอง หรือพิษจากยาเป็นสาเหตุของอาการดังกล่าว

3.3 โรคจิตหลงผิด (Delusional disorder) ซื่อื่น โรคจิตระวาง (Paranoid disorder) ลักษณะสำคัญของโรคนี้ คือบุคคลที่เป็นโรคนี้นั้นมีอาการหลงผิดเป็นการเด่นชัด และเนื้อหาของความคิดหลงผิดนั้นจะไม่แปลกประหลาดเหมือนที่พบในโรคจิตเภท

(4) โรคประสาท (Neurosis) เป็นความผิดปกติอย่างหนึ่งที่เกิดกับบุคคลแทบทุกวัยและแทบทุกชีวิต บุคคลที่เป็นโรคประสาทโดยมากจะรู้ว่า ตนเองไม่ค่อยสบายและต้องการให้หายจากโรคนี้ พฤติกรรมตลอดทั้งบุคลิกภาพของบุคคลที่เป็นโรคประสาทในระยะที่เริ่มเป็นจะปกติ แต่หากความรุนแรงเพิ่มมากขึ้น ความแปรปรวนและความวิปลาสก็จะเกิดขึ้นตามมา

โรคในกลุ่ม Neurosis มีดังนี้

4.1 โรคกังวล (Generalized anxiety disorders) ซื่อื่น Anxiety neurosis เป็นโรคประสาทที่พบบ่อยที่สุด

4.2 Dissociative disorders ซื่อื่น Hysterical neurosis, Dissociative type เป็นโรคประสาทชนิดหนึ่งที่บุคคลพยายามปกป้องตนเองให้พ้นจากสภาพที่ก่อให้เกิดความวิตกกังวล หรือความขัดแย้งทางจิตใจอย่างรุนแรง โดยร่างกายจะสร้างความคิดผิดปกติ หรือความพิการทางร่างกายที่เกิดขึ้นนั้น ไม่ปรากฏว่ามีสาเหตุจากทางร่างกาย

4.3 โรคกลัว (Phobic disorder) เป็นโรคประสาทที่มีความผิดปกติทางอารมณ์และความคิด ผู้ที่เป็นโรคประสาทชนิดนี้ จะมีความกลัวที่รุนแรง กลัวอย่างต่อเนือง และไม่สมเหตุสมผล อีกทั้งกลัวเกินกว่าเหตุ

4.4 โรคย้ำคิดย้ำทำ (Obsessive compulsive disorder) เป็นโรคประสาทที่มีความผิดปกติทางความคิดและการกระทำ เมื่อความคิดที่ไม่พึงประสงค์เกิดขึ้น ความวิตกกังวล และ/หรือความกลัวก็จะเกิดตามมา ทำให้ต้องย้ำคิด ย้ำทำ อะไรบางประการ เพื่อลดความวิตกกังวล และ/หรือความกลัวนั้น ๆ

4.5 โรคซึมเศร้า (Depressive disorders) เป็นโรคประสาทที่มีความซึม และความเศร้า มีความกลัดกลุ้มอย่างผิดธรรมดา

4.6 โรคฮัยโปคอนดริแอกัล (Hypochondriacal disorder) เป็นโรคประสาทที่เกิดจากการครุ่นคิด และวิตกกังวลเกี่ยวกับสุขภาพทางร่างกาย ผู้ที่เป็นโรคชนิดนี้ มักจะคิดว่า ตนเองเป็นโรคชนิดใดชนิดหนึ่ง และพยายามหาความรู้เกี่ยวกับโรคที่ตนคิดว่าเป็น หรือกำลังจะเป็น แม้ว่าแพทย์จะตรวจ ไม่พบสาเหตุทางร่างกายก็ตาม

(5) บุคลิกภาพผิดปกติและความผิดปกติอื่น ๆ ที่ไม่ใช่โรคจิต (Personality disorders and certain other non-psychotic mental disorders)

โรคกลุ่มนี้ มีดังนี้

5.1 บุคลิกภาพผิดปกติ (Personality disorders) บุคลิกภาพ หมายถึง หมวดหมู่ของลักษณะต่าง ๆ และแสดงถึงเฉพาะตัวของแต่ละบุคคล ในการจะกล่าวถึงหรือบรรยายเกี่ยวกับบุคลิกภาพ จะต้องบรรยายถึงรูปร่าง ลักษณะ ท่าทาง การแสดงออกของความคิด อารมณ์ เจตคติ ตลอดจนพฤติกรรมรูปแบบต่าง ๆ สำหรับบุคลิกภาพผิดปกติ นั้นจะเกี่ยวข้องกับความคิด หรือความบกพร่องของสุขภาพจิต หรือการมีสุขภาพจิตเสื่อมโทรม ซึ่งมีผลต่อบุคลิกภาพและทำให้บุคลิกภาพของบุคคลนั้น ๆ มีความแตกต่างจากเกณฑ์ของบุคคลปกติ

5.2 ความผิดปกติทางเพศ (Sexual disorder) ชนิดที่สำคัญ ได้แก่

- 5.2.1 Exhibitionism คือ ภาวะในคนที่ได้รับความตื่นเต้นพอใจทางเพศจากการได้เปิดเผยอวัยวะเพศของตนในที่สาธารณะ
- 5.2.2 Fetishism คือ ภาวะในบุคคลที่ไม่อาจมีความสุขทางเพศกับร่างกาย หรืออวัยวะเพศตรงข้าม แต่กลับไปมีความสุข ความพอใจทางเพศ กับวัตถุสิ่งของที่ไม่มีชีวิตบางชนิด ที่เป็นสัญลักษณ์ทางเพศของเพศตรงข้าม
- 5.2.3 Frotteurism คือ ภาวะในคนที่ได้รับความสุขทางเพศ โดยการเบียดเสียดสี ถูไปกับผู้อื่น
- 5.2.4 Pedophilia คือ ภาวะในคนที่ได้รับความสุข ความพอใจทางเพศกับเด็ก จะเป็นเด็กเพศเดียวกันหรือต่างเพศก็ได้
- 5.2.5 Masochism คือ ภาวะในคนที่มีความสุข ความตื่นเต้นพอใจทางเพศจากการที่ตนเองได้รับความเจ็บปวด ทรมาน หรือความอับอายสอสูญ ถูกดูหมิ่นเหยียดหยามจากคู่ร่วมเพศ
- 5.2.6 Sadism คือ ภาวะในคนที่มีความสุข ความตื่นเต้นพอใจทางเพศ จากการทำให้คู่ร่วมเพศเกิดความเจ็บปวด ทรมานทางร่างกายและ/หรือจิตใจ
- 5.2.7 Transvestism คือ ภาวะในคนที่มีความสุข ความพอใจทางเพศจากการได้แต่งตัว แต่งหน้า สวมใส่เสื้อผ้าหรือแสดงท่าทางของเพศตรงข้ามกับตน
- 5.2.8 Voyeurism คือ ภาวะในคนที่ได้รับความสุข ความพอใจทางเพศจากการแอบดูร่างเปลือย หรือการร่วมเพศของผู้อื่น
- 5.3 กลุ่มอาการทางจิตเวชเนื่องจากสารที่ออกฤทธิ์ต่อจิตประสาท (Psychoactive substance use disorders) ซ้ำอื่นคือ การติดยาเสพติด (Drug dependence) หมายถึง การที่บุคคลตกเป็นทาสของยาเสพติด

(6) โรค Psychosomatic ซ้ำอื่น คือ Psychophysilogic disorders หมายถึง สภาวะที่ความเครียด ตลอดจนความแปรปรวนทางอารมณ์และจิตใจ มีผลทำให้เกิดความผิดปกติ หรือความแปรปรวน หรือความวิปลาสทางร่างกาย ตัวอย่าง บุคคลที่ประสบการณื ที่ก่อให้เกิดความเครียด และบุคคลนั้นเกิดความเครียด หรือความแปรปรวนทางอารมณ์ หรือจิตใจ สภาพของความแปรปรวนทางจิตหรืออารมณ์ที่เกิดขึ้นนั้นไปทำให้สภาวะทางร่างกาย เกิดความแปรปรวนหรือผิดปกติ และมักจะปรากฏออกมาในรูป

- ปฏิกริยาที่ผิวหนัง (Skin Reactions) เช่น ผื่นคัน แผลเปื่อยที่ผิวหนัง ฯลฯ
- ปฏิกริยาที่ระบบหายใจ (Respiratory Reactions) เช่น ไอ หายใจไม่ออกเป็นพัก ๆ เป็นหืด ฯลฯ
- ปฏิกริยาของระบบทางเดินอาหาร (Gastrointestinal Reactions) เช่น เป็นแผลในกระเพาะอาหาร ปวดท้อง อาเจียน เบื่ออาหาร โรคกระเพาะอักเสบ ฯลฯ
- ปฏิกริยาของระบบกล้ามเนื้อและกระดูก (Musculoskeletal Reactions) เช่น โรคปวดในข้อ ปวดหลัง โรคข้อบวม ฯลฯ
- ปฏิกริยาที่ระบบการหมุนเวียนโลหิต (Cardiovascular Reactions) เช่น ตกใจง่าย เจ็บบริเวณหัวใจ อัตราการเต้นของหัวใจผิดปกติ ความดันสูง หัวใจวาย ฯลฯ
- อาการอื่น ๆ เช่น ปวดศีรษะอย่างรุนแรง และปวดข้างเดียว (Migrain) ฯลฯ

(7) อาการเฉพาะ (Special symptoms) หมายถึง อาการอย่างหนึ่งอย่างใด โดยเฉพาะ ซึ่งไม่สามารถระบุได้ชัดเจนว่า เป็นความวิปลาสทางจิตหรือทางประสาท

(8) โรคทางจิตเวชเนื่องจากกบฏเครียด (Post-traumatic stress disorder) ซ็อน คือภาวะจิตผิดปกติชั่วคราว (Transient situational disturbances) หมายถึง ความผิดปกติทางจิตที่เกิดขึ้นชั่วคราว ทั้งนี้มีสาเหตุเนื่องมาจากบุคคลนั้น ๆ ต้องเผชิญกับสภาพการณ์ที่มีความเครียด หรือความกดดันอย่างรุนแรง หรือสภาพการณ์ที่คุกคามหรือบีบบังคับบุคคลนั้นอย่างยิ่ง หรือสภาวะแห่งความวิตกกังวลต่าง ๆ ตลอดทั้งสภาพของการสูญเสียที่เกิดขึ้นอย่างฉับพลันและไม่คาดคิดมาก่อนว่าจะเกิดขึ้น อันเป็นผลให้เกิดความแปรปรวนทางจิตใจ อารมณ์ ความรู้สึกภายใน ตลอดทั้งพฤติกรรม และทำให้บุคคลนั้นต้องสูญเสียความสมดุลของตนเอง

(9) พฤติกรรมผิดปกติของวัยเด็กและวัยรุ่น (Behavior disorders of childhood and adolescence)

(10) สภาพต่าง ๆ ที่ไม่ใช่ความวิปลาสทางจิต (Conditions without manifest psychiatric disorders and non-specific conditions)

อนึ่ง ความผิดปกติทางจิต หรือโรคทางจิตเวชที่กล่าวมาทั้งหมดนั้น มีสาเหตุของความผิดปกติ หรือโรคที่คล้ายคลึง และแตกต่างกันมากมายหลายสาเหตุด้วยกัน ซึ่งจากการศึกษา ผู้เขียนพบว่าอาจแยกสาเหตุออกได้เป็น 2 สาเหตุด้วยกัน คือ

1. ความผิดปกติทางจิตหรือโรคที่มีสาเหตุเนื่องมาจากตัวบุคคลนั่นเอง อาทิเช่น ความผิดปกติหรือโรคที่มีสาเหตุจากกรรมพันธุ์ ได้รับผลกระทบจากสารพิษต่าง ๆ อุบัติเหตุต่าง ๆ ซึ่งเกิดจากการกระทำของบุคคลนั่นเอง

2. ความผิดปกติทางจิตหรือโรคที่มีสาเหตุเนื่องมาจากการกระทำของบุคคลอื่น อาทิเช่น ความผิดปกติ หรือโรคที่มีสาเหตุมาจากการได้รับความกระทบกระเทือนทางจิตใจจากภยันตราย หรือสิ่งคุกคามที่เกิดขึ้นจากการกระทำของบุคคลอื่น

สำหรับความผิดปกติทางจิต หรือโรคทางจิตเวชซึ่งเกี่ยวข้องกับประเด็นที่ศึกษานี้ ก็คือ ความผิดปกติทางจิต หรือโรคที่มีสาเหตุเนื่องมาจากการกระทำของบุคคลอื่น ซึ่งอธิบายได้ดังนี้

การกระทำของบุคคลอื่นนั้น ทำให้มีเสียบ่อยต้องเผชิญกับสภาพการณ์ที่มีความเครียด หรือความกดดันอย่างรุนแรง หรือสภาพการณ์ที่คุกคามหรือบีบบังคับบุคคลนั้นอย่างบีบ หรือสภาวะแห่งความวิตกกังวลต่าง ๆ ตลอดทั้งสภาวะของการสูญเสียที่เกิดขึ้นอย่างฉับพลันและไม่คาดคิดมาก่อนว่าจะเกิดขึ้น อันเป็นผลให้เกิดความแปรปรวนทางจิตใจ อารมณ์ ความรู้สึกภายใน ตลอดทั้งพฤติกรรม และทำให้บุคคลนั้นต้องสูญเสียความสมดุลของตนเอง ตัวอย่าง สภาพเหตุการณ์ที่มีความรุนแรงอย่างบีบ เช่น ภยันตรายต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นอย่างไม่คาดคิด ได้แก่ อัคคีภัย การถูกระเบิด ฯลฯ สำหรับการเผชิญต่อสภาพการณ์ต่าง ๆ ดังกล่าวนั้น ทำให้บุคคลที่เผชิญต้องได้รับความกระทบกระเทือนและเสียบ่อยทางจิตใจ บางคนอาจจะต้องทนทุกข์ทรมานกับปัญหาทางอารมณ์ที่เป็นผลจากสภาพเหตุการณ์ที่รุนแรงนั้น ๆ บางคนอาจจะขาดความมั่นคงทางอารมณ์ หรือความรู้สึกปลอดภัย หรืออาจจะเกิดความหวุ่นวิตกกังวลมากผิดปกติ สำหรับสภาวะทางจิตใจของบุคคลที่เผชิญต่อภยันตรายหรือภัยพิบัติต่าง ๆ นั้น แบ่งเป็น 3 ระยะคือ ระยะที่ 1 คือระยะที่บุคคลเริ่มตอบสนองต่อภยันตรายที่เกิดขึ้นนั้น ๆ ในครั้งแรก บุคคลนั้น ๆ อาจจะมีปฏิกิริยาตกตะลึง ออกสั่นขวัญหนี ตกใจเป็นลม งงงวบ ตกใจกลัวจนสลดจะทนทาน (Shock Reaction) ระยะที่ 2 คือ ระยะการตอบสนองภายหลังที่ภยันตรายนั้น ได้จบสิ้นลง เป็นระยะที่บุคคลที่ประสบภยันตรายเริ่มคลายจากความเครียด ความสับสนมึนงง บางคนจะมีปฏิกิริยาที่ขมอมรับความจริงที่เกิดขึ้น บางคนอาจอยากจะแก้แค้น บางคนก็อาจจะเสียบ่อย โกรธแค้น บางคนก็อาจจะมีปฏิกิริยาเศร้าโศก ฯลฯ ซึ่งปฏิกิริยาเหล่านี้ ล้วนแล้วแต่เป็นปฏิกิริยาการตอบสนองภายหลังที่ภยันตรายหรือภัยพิบัติ หรือการสูญเสียสิ้นสุดลง หรือจบสิ้นลง (Recoil Reaction) สำหรับระยะที่สองนี้ เป็นระยะที่สำคัญที่บุคคลที่ยังคงมีความเครียด หรือความเศร้าหมอง ฯลฯ สมควรจะต้องได้รับการบำบัดรักษาให้คลายจากสภาพที่เลวร้ายต่อจิตใจนั้น ๆ และระยะที่ 3 คือระยะที่ผู้ประสบภยันตรายเริ่มคิดคำนึงหวนระลึกถึงความสูญเสีย หรือความพินาศต่าง ๆ ที่เกิดขึ้น ปฏิกิริยาที่เกิดขึ้นนั้นอาจจะ เป็นผลจากภาพหลอนของเหตุการณ์หรือประสบการณ์ที่เกิดขึ้น บางคนอาจจะมี

ปฏิกิริยาที่แสดงออกถึงความวุ่นวายทางอารมณ์และจิตใจ บางคนอาจจะฝันร้ายถึงเหตุการณ์ต่างๆ ที่ได้ประสบมา และตกใจตื่นด้วยความกลัวอยู่เสมอ ปฏิกิริยาเหล่านี้เป็นผลจากการที่บุคคลที่ประสบเหตุการณ์นั้น ๆ หวนระลึก หรือนึกคำนึงถึงเหตุการณ์ที่เกิดขึ้น (Recall Reaction) ³

เห็นได้ว่า ในทางการแพทย์ยอมรับว่า "อันตรรายแก่จิตใจ" เกิดขึ้นได้จากการกระทำของบุคคลอื่นที่กระทำต่อผู้เสียหาย ซึ่งอาจกระทำได้โดยใช้แรงกายภาพ หรือโดยวิธีอื่นใดก็ได้ และไม่ว่าจะมีการถูกต้องเนื้อตัวของผู้เสียหายหรือไม่ก็ตาม

คำว่า "วิกลจริต" หรือ "โรคจิต" (psychosis) ในทางจิตเวชศาสตร์ปัจจุบันนี้ อธิบายไว้ว่า หมายถึง ภาวะที่มีการสูญเสียหน้าที่การทำงานของจิตใจ ถึงระดับที่ทำให้เสียความสามารถในการหยั่งรู้ตนเอง ความสามารถที่จะสนองความต้องการที่จำเป็นในการดำรงชีพหรือความรู้สึกนึกคิด และพฤติกรรมต่าง ๆ ที่อยู่ในการรอบความเป็นจริง ⁴

ดังนั้น คำว่า "โรคจิต" จึงเป็นคำที่ใช้ในความหมายที่รวมถึงโรคทางจิตเวชที่กล่าวถึงในข้างต้นเฉพาะบางประเภท อันได้แก่ อาการทางจิตเนื่องจากสมองพิการ โรคจิตเภท โรคอารมณ์แปรปรวนและภาวะระแวง

อาการทางจิตเวชอีกลักษณะหนึ่ง ซึ่งเกี่ยวข้องกับประเด็นที่ศึกษานี้ ก็คือ ภาวะจากสารเป็นพิษ (Intoxication) จากสุราหรือสารพิษอย่างอื่น โดยเฉพาะสารที่มึนฤทธิ์โดยตรง ต่อสมองนั้น การเป็นพิษจะทำให้เกิดอาการงง สับสน เพ้อคลั่ง ประสาทหลอน หรือแปลสภาพผิด ภาวะเช่นนี้ทางจิตเวช ถือว่ามีความรู้สึกผิดปกติ ถือเป็นโรคจิตกลุ่มที่เรียกว่า โรคจิตเกิดจากสารพิษ (Toxic psychosis) ⁵

ปัญหาที่ว่า ความผิดปกติทางจิต หรือโรคทางจิตเวชนั้น ในทางการแพทย์จะถือว่าเป็นอันตรรายแก่จิตใจตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 295 หรือไม่นั้น ในเรื่องนี้ท่านศาสตราจารย์นายแพทย์วิฑูรย์ อึ้งประพันธ์ ได้อธิบายไว้ว่า

...ถ้าถึงขนาดเป็นโรคจิต บ่อมนถือว่า เป็นอันตรรายแก่จิตใจได้แน่ชัด...

...ปัญหาที่ยากก็คือ การทำร้ายที่ไม่ทำให้ถึงขนาดเป็นโรคจิตหรือวิกลจริต แต่มีผลทำให้จิตใจของผู้เสียหายแปรปรวนไป หรือห่อมนหน้าทีไป (Mental disabilities or Psychic disorders) ถึงระดับไหน จึงจะถือว่า เป็นอันตรรายแก่จิตใจ...

³ ม่องพรรณ เกิดพิทักษ์, สุขภาพจิตเบื้องต้น, หน้า 128-129.

⁴ สุจริต สุวรรณชีพ, จำแนกโรคทางจิตเวช ในตำราจิตเวชศาสตร์ของสมาคมจิต-แพทย์แห่งประเทศไทย, สัทธนา เฉลาติวงศ์ ณ อยุธยา และคณะ (บ.ก.), (กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์อักษรไทย, 2520), หน้า 220.

⁵ วิฑูรย์ อึ้งประพันธ์, นิติเวชศาสตร์, (กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยรามคำแหง) หน้า 179.

จากที่ได้ศึกษามาข้างต้นนั้น ผู้เขียนพบว่า ถ้าการทำร้ายจนทำให้เกิดโรคจิต คือทำให้ผู้ถูกกระทำสูญเสียหน้าที่การทำงานของจิตใจ ถึงระดับที่ทำให้เสียความสามารถในการหยั่งรู้ตนเอง ความสามารถที่จะสนองความต้องการที่จำเป็นในการดำรงชีพ หรือความรู้สึกนึกคิด และพฤติกรรมต่าง ๆ ที่อยู่ในกรอบความเป็นจริง ถือได้ว่า เป็นอันตรายแก่จิตใจ ส่วนการทำร้ายที่ไม่ทำให้ถึงขนาดเป็นโรคจิต แต่มีผลทำให้จิตใจของผู้เสียหายแปรปรวนไป หรือหย่อนหน้าที่ไป ถึงระดับไหน ที่จะถือว่าเป็นอันตรายแก่จิตใจนั้น ผู้เขียนจะได้อธิบายต่อไปในบทที่ 5

2.2 "อันตรายแก่จิตใจ" ในทางกฎหมาย

ความเห็นนักกฎหมายเกี่ยวกับความหมายของคำว่า "อันตรายแก่จิตใจ"

จากการศึกษาความเห็นนักกฎหมายเกี่ยวกับความหมายของคำว่า "อันตรายแก่จิตใจ" นั้น ผู้เขียนพบว่าบรรดานักกฎหมายต่างก็มีความเห็นว่า "อันตรายแก่จิตใจ" นั้น เป็นการกระทำให้เกิดผลต่อจิตใจ (มีอาการผิดปกติทางจิตใจ) ซึ่งไม่จำเป็นจะต้องรุนแรงถึงวิกลจริต อันตรายแก่จิตใจ ก็เช่น ทำให้จิตหั่นเฟือนไม่สมประกอบ มีอาการประสาทเสี้ยว ชั๊ตตกใจ กลุ้มคลั่ง ประสาทหลอน หมดสติหลับไป การกระทำที่ก่อให้เกิดผลทางด้านความรู้สึก เช่น ถูกเหยียดขบาม เจ็บใจ แค้นใจ ฯลฯ เหล่านี้เป็นอารมณ์ หมายอันตรายแก่จิตใจไม่ แต่ในเรื่องของการหมดสติหลับไปนั้น ท่านอาจารย์ชูเชิด รักตะบุตร มีความเห็นเป็นส่วนตัว ต่างไปจากความเห็นของนักกฎหมายท่านอื่น ๆ คือ ท่านเห็นว่าการกระทำที่เป็นเหตุให้เกิดอันตรายแก่จิตใจนั้น น่าจะมีใช่การกระทำที่ก่อให้เกิดผลทางด้านความรู้สึก หรือความมีสติสมประดี ความมีสติรู้สึกตัว หรืออาการหมดสติหลับไป ซึ่งความเห็นของบรรดานักกฎหมายดังกล่าวมีรายละเอียดคือ

ศาสตราจารย์ ดร. หยุค แสงอุทัย อธิบายไว้ว่า

"อันตรายแก่จิตใจ" เป็นการกระทำให้เกิดผลต่อร่างกายของผู้ถูกกระทำด้วยหรือไม่ก็ได้ เช่น ทำร้าย จนทำให้ปราศจากสติสัมปชัญญะ หรือสลบไปเป็นเวลานาน แม้จะไม่ปรากฏบาดแผล" °

ศาสตราจารย์จิติ ดิงศภัทย์ อธิบายว่า

"ปัญหาในเรื่องของ อันตรายแก่จิตใจในมาตรา 295 เป็นการวินิจฉัยผลที่เกิดจากการกระทำร้ายต่อจิตใจว่า ถึงขนาดที่จะเป็นอันตรายแก่จิตใจได้หรือยัง การวินิจฉัยขนาดของความเสียหายที่เกิดแก่จิตใจว่า จะถึงเป็นอันตรายหรือไม่นี้ ก็คงต้องอาศัยความคิดเห็นของวิญญูชนโดยทั่วไป... การกระทำที่ไม่ถึงกับทำให้หมดความรู้สึกผิดชอบขนาดวิกลจริต ก็ถือเป็น

° หยุค แสงอุทัย, กฎหมายอาญา ภาค 2-3, พิมพ์ครั้งที่ 6 (กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2523), หน้า 341-342.

อันตรรายแก่จิตใจได้ เช่น ทำให้จิตใจหั่นเฟือนไม่สมประกอบ หรือหมดสติ หมดความรู้สึกไปเป็นเวลานาน พอที่วิญญาณจะถือเป็นการร้ายแรง ไม่เพียงชั่วเวลาเล็กน้อย ก็ถือเป็นอันตรรายแก่จิตใจได้..."⁷

ศาสตราจารย์สัญญา สังจวานิช อธิบายว่า

"คำว่า "อันตรรายแก่กายหรือจิตใจ" หมายความว่า เป็นอันตรรายแก่กายหรือเป็นอันตรรายแก่จิตใจอย่างใดอย่างหนึ่ง หรือทั้งสองอย่างด้วยกันก็ได้ กายหรือจิตแยกกันได้เป็นคนละส่วน.... ถ้าขังคนไว้แล้วปล่อยเสียงให้รบกวนประสาททั้งกลางวันกลางคืน จนมีสติคุ้มคลั่ง เรียกได้ว่า เป็นอันตรรายแก่จิตใจ"⁸

ดร. คณิต ฌ นคร อธิบายว่า

"อันตรรายแก่จิตใจ" หมายถึง การมีอาการผิดปกติทางจิตใจ เช่น ทำให้มีอาการทางประสาทเสียบ ชั้ตั่นตกใจ

ความรู้สึกว่าถูกเหยียดหยาม เจ็บใจ แค้นใจ เหล่านี้เป็นอารมณ์หาใช่อันตรรายต่อจิตใจไม่"⁹

อาจารย์ชูเชิด รักตะบุตร อธิบายว่า

"การกระทำที่เป็นเหตุให้เกิด "อันตรรายแก่จิตใจ" นั้น น่าจะหมายถึงการกระทำที่ทำให้ผู้ถูกกระทำเกิดพยาธิแก่จิตใจ (เข้าใจว่าทางการแพทย์ปัจจุบัน เรียกว่า อาการทางจิต หรือจิตประสาท) เช่น ทำให้เกิดอาการคลุ้มคลั่ง เกิดอาการประสาทหลอน วิกลจริต หรือเกิดวิปริตทางจิตใจ อันเป็นอาการของโรคทางจิตประสาท ไม่ว่าจะเป็นการชั่วคราวหรือตลอดไป

คำว่า "เป็นอันตรรายแก่จิตใจ" น่าจะมีใช้การกระทำที่ทำให้เกิดผลทางด้านความรู้สึก เช่น ความเจ็บแค้น โกรธแค้น หรือความมีสติสมประคี ความมีสติรู้สึกตัว หรือการหมดสติหลับไป"¹⁰

⁷ จิตติ ดิงส์กัทธิ์, คำอธิบายประมวลกฎหมายอาญา ภาค 2 ตอน 2 และภาค 3, หน้า 1686-1687.

⁸ สัญชัย สังจวานิช, คำอธิบายประมวลกฎหมายอาญาคำด้วยความผิดเกี่ยวกับชีวิตและร่างกาย ความผิดเกี่ยวกับทรัพย์ และความผิดเกี่ยวกับเสรีภาพและชื่อเสียง. (กรุงเทพมหานคร สำนักอบรมศึกษากฎหมายแห่งเนติบัณฑิตยสภา, 2525), หน้า 32-33.

⁹ คณิต ฌ นคร, กฎหมายอาญา ภาคความผิด, พิมพ์ครั้งที่ 3 (กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2532) หน้า 64. และโปรดดูคำพิพากษาศาลฎีกาที่ 273/2509.

¹⁰ ชูเชิด รักตะบุตร, "การกระทำอันเกิดอันตรรายแก่กายหรือจิตใจ." ใน 60 ปี ดร. ปรีดี เกษมทรัพย์ รวบรวมบทความในโอกาสเกษียณอายุราชการ, หน้า 123-125.

และอาจารย์สมศักดิ์ สิงห์พันธ์ อธิบายว่า

"คำว่า "เป็นอันตรายน่ากลัว" ไม่จำเป็นจะต้องรุนแรงถึงวิกฤติ แค่เพียงทำให้หลงเพื่อน ความทรงจำเลอะเลือน ประสาทหลอนสะกึ่งผวา ก็เป็นอันตรายน่ากลัวแล้ว เช่น เจตนาจะทำร้าย จึงแกล้งบอกข่าวร้ายว่า ลูกชายเขาตายทำให้เขาเป็นลม ซ็อกไม่รู้สึกรู้สึไปชั่วขณะ ก็นับว่าเป็นอันตรายน่ากลัวแล้ว" ¹¹

คำพิพากษาศาลฎีกาเกี่ยวกับเรื่อง "อันตรายน่ากลัว"

จากการที่ผู้เขียนได้ศึกษาวิเคราะห์คำพิพากษาศาลฎีกาเกี่ยวกับเรื่อง "อันตรายน่ากลัว" พบว่า มีคำพิพากษาศาลฎีกาจำนวนไม่มากนักที่วินิจฉัยเกี่ยวกับเรื่องนี้ ที่เป็นเช่นนั้นก็เนื่องจากสาเหตุว่า ในความผิดฐานทำร้ายร่างกายนั้น กรณีที่เกิด "อันตรายน่ากลัว" โดยไม่เกิดอันตรายน่ากลัว คงจะไม่ค่อยเกิดขึ้น กล่าวคือ ผู้เสียหายมักจะได้รับทั้งอันตรายน่ากลัวและจิตใจ และไม่ว่าจะทำให้เกิดอันตรายน่ากลัวหรือจิตใจของผู้เสียหาย โทษที่ผู้กระทำผิดได้รับก็คือโทษตามที่บัญญัติในมาตรา 295 ประมวลกฎหมายอาญา อีกทั้งการนำสืบในเรื่องของ "อันตรายน่ากลัว" ก็เป็นเรื่องที่ยากแก่การพิสูจน์ให้ศาลเห็น คำพิพากษาส่วนใหญ่มักตัดสินไว้ในประเด็นที่ว่า บาดแผลหรืออาการเจ็บป่วยเพียงใดถือว่าถึงขั้นเป็น "อันตรายน่ากลัว" หรือไม่ก็กล่าวรวม ๆ ว่า "ถือได้ว่าเป็นอันตรายน่ากลัวหรือจิตใจ" บรรดาคำพิพากษาศาลฎีกาเกี่ยวกับเรื่อง "อันตรายน่ากลัว" เท่าที่ค้นพบนั้น เป็นเพียงหลักการกว้าง ๆ ในอันที่จะเป็นแนวทางในการวินิจฉัยในเรื่อง "อันตรายน่ากลัว" แต่มิได้อธิบายหรือสร้างหลักเกณฑ์อันชัดเจนในเรื่องขอบเขตความหมายของ "อันตรายน่ากลัว" ซึ่งจะได้อธิบายในรายละเอียดต่อไปดังนี้

อย่างไรจึงจะเป็นการทำร้ายจนเป็นเหตุให้เกิด "อันตรายน่ากลัว" นั้น จากการตรวจสอบคำพิพากษาศาลฎีกา พบว่า มีคำพิพากษาศาลฎีกาจำนวนไม่มากนักที่วินิจฉัยเกี่ยวกับเรื่องนี้ แม้จะได้ย้อนไปพิจารณาคำพิพากษาศาลฎีกาซึ่งตัดสินตามกฎหมายลักษณะอาญา ร.ศ. 127 ซึ่งมีได้ใช้คำว่า "อันตรายน่ากลัว" แต่ใช้คำว่า "วิกฤติ" นั้น มีคำพิพากษาศาลฎีกาที่วินิจฉัยไว้ดังนี้คือ

¹¹ สมศักดิ์ สิงห์พันธ์, คำอธิบายกฎหมายอาญา เล่ม 4 ตอนที่ 1 (กรุงเทพมหานคร: มหาวิทยาลัยรามคำแหง, 2515) หน้า 78-81.

* ความผิดฐานทำร้ายร่างกายตามกฎหมายลักษณะอาญา ร.ศ. 127 (พ.ศ. 2540) ซึ่งเป็นกฎหมายที่ใช้บังคับอยู่ก่อนประมวลกฎหมายอาญา มิได้ใช้คำว่า "อันตรายน่ากลัว" แต่บัญญัติไว้ดังนี้

"มาตรา 254 ผู้ใดมิได้เจตนาฆ่าให้ตาย แต่มันทำให้บาดเจ็บหรือพิการหรือให้เขาถึงวิกฤติก็ดี ท่านว่ามีความผิดฐานประทุษร้ายแก่ร่างกาย"

- การทำให้เมา หมดสติไปเป็นเวลานานจึงรู้สึกตัว ยังไม่เป็นการทำร้ายถึง
วิกลจริต^{1 2}
- การทำให้หมดสติไปเพียงชั่วคราว ยังไม่เป็นการทำร้ายถึงวิกลจริต^{1 3}
- การทำให้หมดสติ มีอาการคล้ายเป็นบ้าไปเป็นเวลานาน ถือได้ว่าเป็นการทำ
ร้ายถึงวิกลจริต^{1 4}

ส่วนคำพิพากษาศาลฎีกาเรื่อง "อันตรรายแก่จิตใจ" ตามประมวลกฎหมายอาญานั้น มีคำ
พิพากษาศาลฎีกาที่วินิจฉัยไว้ดังนี้คือ

- การทำให้เกิดความรู้สึกเปล่าเปลี่ยวเดียวดาย ไม่ถือเป็นอันตรรายแก่จิตใจ^{1 5}
- อันตรรายแก่จิตใจนั้น ต้องเป็นผลมาจากกระทำร้าย ส่วนความรู้สึกว่าถูก
เหยียดหยาม เจ็บใจ แค้นใจ เหล่านี้เป็นอารมณ์ ไม่ถือเป็นอันตรรายแก่จิตใจ^{1 6}
- เหตุที่จะทำให้เกิดอันตรรายแก่จิตใจ ต้องขึ้นอยู่กับอาการกระทำของจำเลย
ประกอบกับขนาดผลของใจทุกข์ทรมาน มิได้ขึ้นอยู่กับความรู้สึกของใจทุกข์^{1 7}

ต่อมาได้มีคำพิพากษาศาลฎีกาที่ 3269/2531 ซึ่งศาลฎีกาโดยมติที่ประชุมใหญ่ วินิจฉัยว่า
การที่จำเลยใช้ยากดประสาทอย่างแรง ใส่ลงในกาแฟให้ผู้เสียหายดื่ม ทำให้ผู้เสียหายหมดสติหลับ
ไปประมาณ 12 ชั่วโมง จึงได้สติขึ้นที่โรงพยาบาลนั้นถือได้ว่าเป็นอันตรรายแก่จิตใจของผู้เสียหาย

แต่ทั้งนี้ ปรากฏว่าในการพิจารณาปัญหาดังกล่าว ที่ประชุมใหญ่ของศาลฎีกา มีความ
เห็นต่างกันเป็น 3 ฝ่าย ฝ่ายหนึ่งเห็นว่าการกระทำดังกล่าว ถือได้ว่าก่อให้เกิดอันตรรายแก่กาย
ฝ่ายที่สองเห็นว่าเป็นเหตุให้เกิดอันตรรายแก่จิตใจเพราะหมดสติไป ส่วนฝ่ายที่สามเห็นว่าเป็น
อันตรรายแก่กายและจิตใจ ความเห็นสามฝ่ายนี้ ฝ่ายข้างมากเห็นว่าเป็นเหตุให้เกิดอันตรรายแก่จิต
ใจ เหตุผลของฝ่ายข้างมากที่เห็นว่าเป็นอันตรรายแก่จิตใจนั้น น่าจะเป็นเพราะถือแนววินิจฉัยของ
ศาลฎีกาที่ว่า การกระทำอันจะเป็นเหตุให้เกิดอันตรรายแก่กาย จะต้องปรากฏผลของการกระทำ
ต่อเนื่องต่อร่างกายของผู้ถูกกระทำ อย่างน้อยก็จะต้องมีรอยฟกช้ำ แผลถลอก แต่ถ้าไม่มีผลของ
การกระทำต่อเนื่องต่อร่างกายแล้ว ก็ถือไม่ได้ว่าเป็นอันตรรายแก่กาย แต่การที่ผู้ถูกกระทำหมดสติ
หลับไปนั้น บ่อมเป็นการกระทำที่เป็นอันตรรายแก่จิตใจ^{1 8}

^{1 2} ศาลฎีกาที่ 518/520/2462.

^{1 3} ศาลฎีกาที่ 681/2488 และฎีกาที่ 569/2496 (ประชุมใหญ่).

^{1 4} ศาลฎีกาที่ 626/2493.

^{1 5} ศาลฎีกาที่ 399/2508.

^{1 6} ศาลฎีกาที่ 273/2509.

^{1 7} ศาลฎีกาที่ 46/2519.

^{1 8} ชูเชิด รักตะบุตร, "การกระทำอันเกิดอันตรรายแก่กายหรือจิตใจ", หน้า 123-

ในเรื่องนี้ศาสตราจารย์จิติ คิงส์กัทย์ ได้ให้ความเห็นไว้ในหมายเหตุท้ายคำพิพากษาฎีกาดังนี้

"ปัญหาในคดีนี้ ในส่วนที่ว่าผลของการใช้ยาเสพติดให้โทษทำให้ผู้เสียหายกิน ทำให้สิ้นสติไปเกือบจะทันทีเป็นเวลา 12 ชั่วโมง จึงพินิจคดีนั้น ผลถึงขนาดนี้เป็นอันตรายเป็นอันจริงใจ ตามความหมายในประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 295 และมาตรา 339 วรรคสามหรือไม่ การใช้สารที่เป็นยาเสพติดให้โทษ เป็นการกระทำให้เกิดผลแก่จิตใจ ผลนั้นถึงขนาดที่ได้ชื่อว่าอันตรายเป็นหรือไม่ เป็นข้อยากที่จะต้องพิจารณาตามแนวที่ศาลได้วินิจฉัยไว้โดยเทียบเคียงกับความคิดเห็นของวิญญูชนทั่วไปเป็นหลัก คำว่า เป็นอันตรายเป็นอันจริงใจนี้ ตามมาตรา 254 เคมี ในกฎหมายลักษณะอาญา ร.ศ. 127 ใช้คำว่า "ทพผลภาพหรือวิกลจริต" จากร่างภาษาอังกฤษที่ว่า injure the body or mind ซึ่งตามตัวอักษรก็แปลว่า ทำความเสียหายแก่กายหรือจิตใจ โดยเป็นที่เข้าใจกันว่า ถึงทพผลภาพหรือวิกลจริตนั้นเป็นการเกินและหนักไป ศาลจึงพิจารณาตามความหมายที่ควรจะเป็น ในมาตรา 295 และมาตรา 339 จึงใช้คำว่า เป็นอันตรายเป็นอันจริงใจ หรือจิตใจ ซึ่งมีความหมายอย่างเดียวกันตามบรรทัดฐานที่เคยมีมา เมฆมหคดีจนรุ่งเช้าจึงรู้สึกตัว ไม่ถือเป็นวิกลจริตตามมาตรา 254 กฎหมายลักษณะอาญาเดิม (คำพิพากษาฎีกาที่ 518/520/2482) เรื่องนี้เป็นกรณีตามกฎหมาย มาตรา 254 เคมี ซึ่งใช้คำว่า วิกลจริต ต่อมาอาการวิงเวียนคลื่นไส้ไม่ได้สติ คล้ายเป็นบ้าไป 15 ชั่วโมง ถือเป็นการทำร้ายถึงวิกลจริตตามมาตรา 254 (คำพิพากษาฎีกาที่ 626/2493) เรื่องหลังนี้จะเป็นสมเหตุสมผลมากกว่าและใกล้เคียงกับฎีกาปัจจุบัน ส่วนการทำให้โกรธ โทกั่ว ให้เสียใจ เป็นอารมณ์ซึ่งเป็นอาการอันเกิดจากจิตใจ ไม่ใช่ตัวจิตใจโดยแท้ ไม่เป็นอันตรายเป็นอันจริงใจ อาการวิงเวียนเป็นไขเป็นผลทางประสาทจากจิตใจ เกิดแก่กายมากกว่าเกิดแก่จิตใจ น่าจะพิจารณาในแง่เป็นอันตรายเป็นอันจริงใจหรือไม่ มากกว่าเป็นอันตรายเป็นอันจริงใจ จิตใจเป็นที่เกิดของความรู้สึกนึกคิด ความรู้สึกสำนึก ประสาทและอาการทางประสาทเป็นเรื่องของร่างกาย หมคคดีเป็นเรื่องของจิตใจ แต่เกิดจากการใช้สารระงับประสาท เป็นการกระทำแก่กายให้เกิดผลเป็นอันตรายเป็นอันจริงใจนั่นเอง

โดยสรุป การใช้ยาเสพติดให้โทษเป็นการกระทำต่อกาย เพราะประสาทเป็นส่วนหนึ่งของร่างกาย แต่ไม่ถึงกับเป็นอันตรายเป็นอันจริงใจ แต่อาการที่เป็นผลเกิดแก่จิตใจ คือสลบหมดสติ เป็นผลแก่จิตใจ หมคคดีถึง 12 ชั่วโมง ถือเป็นอันตรายเป็นอันจริงใจ หากสลบเพียงชั่วครู่ ไม่ถือเป็นอันตรายเป็นอันจริงใจ (คำพิพากษาฎีกาที่ 682/2488, 569/2496)"

แม้ว่าในด้านวิธีพิจารณาความจะถือว่า คดีดังกล่าวจะได้ตัดสินตามคำวินิจฉัยของศาลฎีกาแล้ว แต่ในแง่ของความเห็นทางกฎหมายต่อปัญหานี้ยังมีไม่เป็นที่ยุติ ดังที่อาจารย์ชูเชิด รัตตะบุตร มีความเห็นส่วนตัวในเรื่องนี้ว่า "การกระทำที่เป็นเหตุให้เกิด "อันตรายเป็นอันจริงใจ" นั้นน่าจะหมายถึงการกระทำที่ทำให้ผู้ถูกกระทำเกิดพยาธิแก่จิตใจ (เข้าใจว่าทางการแพทย์ปัจจุบัน เรียกว่าอาการทางจิตหรือจิตประสาท) เช่น ทำให้เกิดอาการคลุ้มคลั่ง เกิดอาการประสาทหลอน วิกลจริต หรือเกิดวิปริตทางจิตใจ อันเป็นอาการของโรคทางจิตประสาท ไม่ว่าจะเป็นการชั่วคราว หรือตลอดไป คำว่า "อันตรายเป็นอันจริงใจ" น่าจะมีใช้การกระทำที่หาให้

เกิดทางด้านความรู้สึก เช่น ความเจ็บแค้น โกรธแค้น หรือความมีสติสัมปะดี ความมีสติรู้สึกตัว หรือการหมดสติหลับไป ดังนั้น การที่เอายาสลบหรือยานอนหลับหรือผสมเครื่องดื่มทำให้ผู้เสียหาย หมดสติหลับไป 10 ชั่วโมง และเมื่อหมดฤทธิ์ยา ผู้เสียหายก็ตื่นขึ้นโดยไม่มีอาการทางจิตประสาท หรือพยาธิทางจิตใจ น่าจะถือได้ว่า มิได้ก่อให้เกิดอันตรายแก่จิตใจ แต่เป็นการกระทำให้เกิด อันตรายแก่กาย และนอกจากนั้น ถ้าได้สติแล้ว ผู้เสียหายมีอาการไม่สบาย ต้องรักษาตัวเกินกว่า 20 วัน ก็น่าจะถือได้ว่า ก่อให้เกิดอันตรายแก่กายถึงสาหัส ตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 297 ควบ" ¹⁰

ด้วยเหตุนี้ "อันตรายแก่จิตใจ" ในทางกฎหมาย ตามที่ได้ศึกษาจากความเห็นของ บรรดานักกฎหมาย ตลอดจนคำพิพากษาศาลฎีกา ผู้เขียนพบว่า "อันตรายแก่จิตใจ" นั้นเป็นการ กระทำให้เกิดผลต่อจิตใจ (มีอาการผิดปกติทางจิตใจ) ซึ่งไม่จำเป็นต้องรุนแรงถึงวิกลจริต อันตรายแก่จิตใจ ก็เช่น ทำให้จิตฟั่นเฟือนไม่สมประกอบ มีอาการประสาทเสี้ยว ชี้นตกลใจ กลุ้มคลั่ง ประสาทหลอน หมดสติไป การกระทำที่ทำให้เกิดผลทางด้านความรู้สึก เช่น ถูก เข้ายดหยาม เจ็บใจ แค้นใจ ฯลฯ เหล่านี้เป็นอารมณ์ หากใช้อันตรายแก่จิตใจไม่

จากการศึกษาวิเคราะห์เรื่อง "อันตรายแก่จิตใจ" ทั้งในทางการแพทย์ และทาง กฎหมาย ทำให้ทราบแนวความคิดเห็นเกี่ยวกับเรื่องของ "อันตรายแก่จิตใจ" ตามทัศนะในวิชา ชีพทางการแพทย์ และทางกฎหมาย ในส่วนของเนื้อหา รายละเอียด ส่วนการวิเคราะห์ความ คล้ายคลึง และความแตกต่างของทัศนะในวิชาชีพทั้งสองดังกล่าวนี้ ผู้เขียนจะได้ทำการศึกษา วิเคราะห์ในบทที่ 5 ต่อไป

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

¹⁰ ชูเชิด รักตะบุตร. "การกระทำอันเกิดอันตรายแก่กายหรือจิตใจ", หน้า 123-